

TAIVALKOSKI

Kohteen nimi:	Turvakonalusta
MJ-rekisteritunnus:	832010021
Määrittely:	Kivi-/viljelysraunioita (työpaikat / muinaispellot)
Peruskartta:	3534 06 Taivalkoski
Keskikoordinaatit (mj-rekisteri 21.10.2013):	
ETRS-TM35FIN -tasokoordinaatit	N 7273262, E 553925
Koordinaatit (YKJ):	p = 7276305, i = 3554119, z = n. 190
Tila:	832-401-3-179

Kohde sijaitsee Kuusamon kirkosta noin 3,3 km länteen Iijoen Turvakonalustan pohjoispuolella loivasti kohti etelään kohti jokea laskevan mäntykankaan reunalla. Paikalla on vanhastaan tunnettu kiviröykkiökohde, joka vuoden 1999 inventoinnissa on tulkittu viljelysraunioksi, mutta jota on pidetty myös tarkemmin määrittelemättömänä lappalaispaikkana.

Keskeiseltä alueelta mitattiin käsigsps-laitteella kivirakenteille 18 sijaintia, joiden avulla ja joita vertaamalla Carpelanin vuoden 1963 tekemään kartoitukseen, on hahmotettavissa ja paikalleen sijoitettavissa noin 80 x 60 metriä oleva alue, jolla todettiin nyt parikymmentä röykkiötä/kiveystä sekä näiden alareunalla lähes parikymmentä metriä pitkä rinteensuuntainen aitamainen kiveys. Vuoden 1963 kartoituksessa kivirakenteita todettiin 35, mutta nyt keskityttiin alueen laajuuden selvittämiseen mittaamalla pääosin vain selvästi erottuvien rakenteiden sijainti. Alueen keskikohta vastaa jokseenkin hyvin maastokartalle merkittyä, mutta muinaisjäänösrekisterissä ilmoitettu pistemäinen sijainti on arviolta 20–30 metriä liikaa pohjoisessa. Yllä ilmoitettuja keskikoordinaatteja on hieman korjattu rekisterin koordinaatteihin nähden.

p = 7276280, i = 3554116, röykkiö,

p = 7276285, i = 3554111, kaksi röykkiötä,

p = 7276286, i = 3554131, kiveys / tuulenskaato?

p = 7276290, i = 3554142, aitamainen matalan itä-länsisuuntaisen kiveyksen keskikoordinaatit, pituus lähes 20 metriä, leveys 60–80, korkeus 1-2 kivikertaa, Carpelanin 1963 kartan mukaan aita kääntyy tämän itäpäästä pohjoiseen ja jatkuu noin 40 metriä, mutta tätä aitaa ei kunnolla nyt hahmotettu, samoin itä-länsisuuntaisen aidan eteläpuolella noin 10 metrin päässä Carpelanin toteama alempi samansuuntainen aitamainen noin 50 metriä pitkä kiveys jäi nyt havaitsematta.

p = 7276291, i = 3554136, röykkiö, halkaisija 1,5-2 m, korkeus 20–30 cm

p = 7276293, i = 3554108, röykkiö, 0,5 x 1,5 m, korkeus 20–30 cm,

p = 7276302, i = 3554146, matala kiveys, halkaisija 1,5 m (täytetty kuoppa?)

p = 7276304, i = 3554088, röykkiö, halkaisija 2 m, korkeus 30 cm,

p = 7276305, i = 3554112, röykkiö 2 x 3 m, korkeus 30 cm

p = 7276307, i = 3554145, kiveys, halkaisija alle metri

p = 7276308, i = 3554118, röykkiö 2 x 3 m, korkeus 50 cm, kaiveltu puoliksi

p = 7276309, i = 3554113, röykkiö 2 x 2,5 m, korkeus 40 cm

p = 7276312, i = 3554095, röykkiö, 1 x 2,5 m, korkeus 30 cm, tolpasta 5 m NE ja tiestä 15 m

p = 7276312, i = 3554153, kiveys/tuulenskaato?

p = 7276316, i = 3554148, kiveys?

p = 7276316, i = 3554110, röykkiö, noin 1 x 1,5 m, korkeus 30–40 cm

p = 7276318, i = 3554103, röykkiö, 1,5 x 2 m, korkeus 30 cm, melkein sähkölinjalla, maasto muuttuu

p = 7276324, i = 3554123, kaksi röykkiötä, väliä 3 m, halkaisijat noin 1,5 m, korkeus 40 cm,

p = 7276266, i = 3554175, kuoppa, halkaisija 1-1,5 m, syvyys 30–40 cm

Tästä pääalueesta noin 80 metriä länsilounaaseen tavattiin kaksi kiviröykkiötä, joiden viereen tehdyissä koepistoissa oltiin havaitsevinaan ohutta peltokerrosta vielä ohuemman huuhtoutumiskerroksen alla.

p = 7276261, i = 3554015, röykkiö, halkaisija 2,5 m, korkeus 30–40 cm

p = 7276273, i = 3554027, röykkiö

Nämä röykkiöt sijaitsivat pienen rakentamisen alussa olevan mökin länsipuolella. Tarkastuksen aikana jäi sellainen vaikutelma, että alueet ovat erilliset ja että kohde ei ole tuhoutunut tai vaurioitunut mökin rakentamisen vuoksi. Vaikutelmaa vahvistaa vuoden 1963 kartta, jonka mukaan laajasta edellä kuvatusta alueesta noin 80 metriä länsilounaaseen on tuolloin todettu yksittäinen kiviröykkiö.

Alue poikkeaa kasvillisuudeltaan ympäröivästä alueesta. Katajaa kasvaa runsaasti ja alueella on ohut pintakerros, maannos viittaa kaskeamiseen. Alueella on myös muutamia kuoppia, joista enimmäkseen vaikuttivat tuulenskaadoilta. Alue on hakattu ja kasvaa nyt nuorta mäntyä. Maaperää ei ole muokattu

Kohde sijaitsee Kostonjoen ranta-asemakaavan/Pormestarinniemi laajennuksen alueella. Pormestarin kaava-alueen tarkastuksessa kuitenkin on kirjattu koordinaattiansa perusteella röykkiöalueelle osuvat neljä kuoppajäännöstä (Vaneekhout 2011, kaavaluonnoksen selostusosa s. 14), mutta röykkiöistä tai siitä, että kyseessä on ennestään tunnettu muinaisjäännös, ei ole mainintaa.

Taivalkoskelaisen lähteen mukaan Pormestarinniemen alueella olisi kaksi lappalaisten hautana pidettyä kiviröykkiötä, joita lähde olisi aikoinaan etsinyt vanhemman oppaan avulla niitä kuitenkaan löytämättä. Nämä haudat sijaitsivat kerrotun mukaan lähempänä niemeä. Nyt tehdyn tarkastuksen aikana niitä etsittiin tuloksetta. Huomionarvoista on, että Carpelanin mukaan viimeistään jo 1900-luvun puolimaista on tietoja, joiden mukaan Turvakonalustaa on pidetty lappalaisten hautausmaana. Nähdäkseni Turvakonalusta kuitenkin kohteena vertautuu varhaisen historiallisen ajan viljelys-/peltokohteisiin, joista joitakin on samaan tapaan myöhemmin selitty hautapaikoiksi (esim. Pellon Pikkutaivaankangas).

Kohde tarkastettu 29.8.2013 Pormestarinniemen ja sen laajennuksen kaava-alueen arkeologisen tarkastuksen yhteydessä

Aiemmat tutkimukset:	Kart. 1963 Carpelan (Lappalaisperäisten muinaisjäännösten inventointi 1963/kansatieteen osasto), Tark. 1982 Torvinen, Inv. 1999 Sarkkinen
Kuvat:	PPM DG VH 8:2013:11:01-04
Kartta:	Maastokarttaote, ei mittakaavassa

Oulussa 24.10.2013

Mika Sarkkinen M.S.

Mika Sarkkinen
arkeologi
Pohjois-Pohjanmaan museo

KUUSAMO Turvakonalusta

Määrittely:

Kivi-/viljelysraunioita (työpaikat / muinaispellot)

Keskikoordinaatit (mj-rekisteri 21.10.2013):

ETRS-TM35FIN -tasokoordinaatit N 7273285, E 553926

Koordinaatit (YKJ):

p = 7276330, i = 3554119, z = n. 190

Peruskartta:

3534 06 Taivalkoski

